

ואם מת, אין לה מזונות מן היתומים (כי שמא אינה אלמנה אלא גרושה), הלכך דינה כגרושה שאין לה מזונות.

א. מגורשת-ואינה-מגורשת, אפילו אם כבר נתן לה כתובה, חייב במזונותיה, שהרי אגודה בגללו (עפ"י ט"ז צג סק"ב).

ב. מי שתובעת גירושין מבעלה כדין, כגון שהוא מורד מתשמיש, אעפ"י שאינה דרה עמו ומסתבר שאינה משועבדת לו למעשה ידיה, מכל מקום מאחר שמעוכבת מחמתו מלהנשא לאחרים, יש לחייבו במזונותיה. (עפ"י אגרות משה אה"ע ח"א קלו).

ג. יש מי שכתב: דוקא בספק גירושין חייב במזונותיה, אבל ספק קדושין, אעפ"י שאינה יכולה להינשא מחמתו, פטור ממזונות, שזהו ספק בעיקר החיוב, שלא כספק-גירושין שיש ודאי חיוב וספק פטור. (עפ"י זכר יצחק יב ד"ה הן אמנם).

אשה נשואה שהלך בעלה למדינת הים, ועמדה ומכרה לעצמה מנכסיו למזונות שלא בבית דין — מכרה קיים. (עפ"י רמב"ם אישות יב, טז. וע"ש בני אהובה).

ו. מכרה כתובתה, משכנה כתובתה או שעשאתו אפותיקי לאחר, נתנה כתובתה, כולה או מקצתה — לדברי רבי שמעון אבדה מזונותיה. וחכמים סוברים שרק אם מכרה כולה ולא מקצתה. הורה רבא במעשה שבאה לידו שתפסה האשה כוס כסף בכתובתה, שלא איבדה מזונותיה, כחכמים. (נח.).

דין בוגרת ובעולה שלא כדרכה לכהן גדול — נתבאר ביבמות נט.

דף צח

קפד. א. אלמנה המוכרת מנכסי יתומים — האם צריכה הכרזה והאם צריכה שבועה?

ב. אלמנה ששמה נכסי יתומים לעצמה, האם מה שעשתה עשוי?

ג. אלמנה שמכרה מנכסי יתומים יותר מכדי דמיהם או פחות — האם מכרה קיים, ומי נושא בהפסדים או ברווחים?

ד. שליח שלקח סחורה בזול או שנתנו לו תוספת — למי שייך הריוח?

א. הסיקו הלכה שאלמנה המוכרת נכסי יתומים שלא בבית דין אינה צריכה הכרזה, אבל צריכה להשבוע ליתומים (שלא גבתה יותר (רש"י); שלא זלולה בנכסים תוס').

פרשו התוס' (עפ"י להלן קה ולעיל פח) שכשמוכרת בשביל מזונות קיימא לן שאינה צריכה שבועה, וכשבאה לגבות כתובתה ודאי צריכה שבועה, והנידון היה לאחר שמכרה נכסים לגבות כתובתה שלא בבית דין, האם משביעים אותה שוב, והסיקו שצריכה שבועה.

ב. אמר רבי זירא אמר רב נחמן: אלמנה ששמה לעצמה לא עשתה ולא כלום, ואפילו הכריזו על מכירת הנכסים, אין אדם יכול לזכות בקרקע חבירו אם לא יחזיקוהו בה בית דין.

וכן היה מעשה באדם אחד שהפקידו אצלו מספוא (או אלמוגים) של יתומים והלך ושמם לעצמו בארבעה מאות זוז, ולבסוף התייקרו ועמדו על שש מאות, והורה רבי אמי שאין עשייתו כלום ולא יצאו הנכסים מרשות היתומים.

ג. אלמנה שהיתה כתובתה מאתים ומכרה שוה מנה במאתים — נתקבלה כתובתה, שהרי היא הפסידתם.

מכרה שוה מאתים במנה — הריווח של היתומים, והרי נתקבלה כתובתה.

מפרש"י משמע שתלוי הדבר במחלוקת התנאים, ולרבי יוסי הריווח שלה — בדבר שאין לו קצבה, או חולקין בריוח — בדבר שיש לו קצבה. [וכן פסק רב פפא להלכה]. ורבנו תם ועוד

ראשונים סוברים שכאן הכל מודים שהריוח לבעל המעות, מאחר והזילו את המחיר בגלל המעות.

מכרה יותר מכדי כתובתה — מכרה בטל, אפילו מה שכנגד הכתובה. [לפי הצד ששליח שמכר יותר ממה שאמר לו משלחו אינו כמעביר על דבריו אלא כמוסיף, אין בטל אלא מכירת התוספת, ואולם אם טעתה בשווי הנכסים ולפיכך מכרתם בזול — הכל בטל, ואפילו ההפרש קטן משתות]. רשב"ג אומר: לעולם מכרה קיים אלא אם יש שם שיור קרקע הראוי ליעודה [שדה בת ט' קבין, וגנה בת חצי קב, ולרע"ק — בית רובע], שאז היתומים מופסדים, ויכולים לומר אין רצוננו במכירת קרקע זו הראויה לשימוש, אבל פחות מכן — לא הפסידתם כלום.

יש אומרים שלחכמים אין מכרה בטל אלא בשטענה בדינר ולא בפחות. והרא"ש כתב שאין נראה כן אלא אפילו בכל שהו מכרה בטל.

מכרה לכמה אנשים, לחלקם מכרה הקרקע בשוויה ולאחר הווילה — לזה שהווילה מכרה בטל והשאר מכרם קיים.

ד. הוסיפו לו לשליח בסחורה שלקה — לדברי רבי יהודה, הכל לשליח. לדברי רבי יוסי (כפירוש רמי בר חמא, וכן הסיק רב פפא להלכה), בדבר שיש לו קצבה — חולקין (אם משום ספק למי נתן התוספת, לשליח או לבעל המעות, אם משום שהשליח עשה הריוח על ידי המעות. עראשונים), ובדבר שאין לו קצבה — הכל לבעל המעות.

א. רבנו תם סובר שכל זה אמור בתוספת שניתנה לו, אבל בהזלת מחיר אפילו רבי יהודה מודה שהכל לבעל המעות.

ב. מעות שבאו על ידי טעות המוכר [ואינו בנמצא להשיב לו] — רבנו תם הורה (למסקנא) שהכל לבעל המעות. ולר"י (כ"ג רש"ל) נראה שהכל לשליח.

דפים צח — צט

דיני מעילה כששינה השליח משליחותו — במעילה כ-כא.

קפה. א. אמר לשלוחו: 'מכור לי בית-לתך (= כדי זריעת חצי כור) משדי', והלך ומכר בית-כור, או להפך — מה הדין?

ב. אמר לשליח: 'מכור לאחד' והלך ומכר לשנים — מה הדין?

א. 'מכור לי לתך' והלך ומכר כור — לפי לשון אחת נסתפקו בזה, האם נידון כמעביר על דברי המשלח ויכול המשלח לחזור בו, או נידון כמוסיף על דבריו, ולתך מיהא קנה. ורצה רבי יעקב מנהר פקוד בשם רבינא לפשוט שמוסיף על דבריו ולא מעביר, ודחו. ולפי לשון אחרת אין ספק בדבר שאינו כמעביר אלא מוסיף, ולא נסתפקו אלא באומר מכור לי כור ומכר לתך, האם נחשב כמעביר מדעת בעה"ב, (כי אומר לו, אין נוח לי שירבו השטרות עלי), אם לאו. ולא נפשט הספק.

הרי"ף ור"ח פסקו שהוא מעביר על דברי בעל הבית. ורב האי גאון נקט להלכה שמוסיף על דבריו ומקחו קיים. (מובא בתוס'. וכדברי רב האי נקטו הרמב"ן ותורי"ד ועוד. וכתב הריב"ש (ריד) שכן דעת רוב האחרונים ז"ל).

מבואר בגמרא שפירות קרקע נפרדות, מעיקרא נעשה שליח על דעת מכירתם בנפרד.

משמע מכל הסוגיא שרק אם יש לנו סברא לתלות שהמשלח מקפיד שלא לעשות אלא הדבר בשלימותו ולא מקצתו, אז י"ל שהשליחות בטלה, אבל אם אין לנו יסוד להניח כן — גם אם עשה השליח רק מקצת משליחותו, מה שעשה עשוי. (עפ"י בשו"ת עזרת כהן (סד), ע"ש בנידון מומר שהרשה את הסופר לכתוב לו גט ולעדים לחתום, ולא הספיקו לסדר הגט עד שמת אחד מהעדים. ופסק שאעפ"י

שנחסרה השליחות על החתימה, אך הואיל ואין למשלח נפקותא בדבר, לא נתבטלה השליחות על הכתיבה והנתינה. ועיקר הדבר נמצא בשו"ת הריב"ש ריד.
וע' באילת השחר שדקדק מלשון רש"י, שגם כשאמר 'לאחד ולא לשנים', אם לא שיש טעם על הקפדה, אף אם שינו מדבריו לא בטלה השליחות כי תולים שדבריו אינם לעיכובא בדוקא.

ב. אמר 'מכור לאחד' ולא פירש 'ולא לשנים' — רב הונא אמר: מוכר לאחד ולא לשנים. רב חסדא ורבה בר רב הונא אמרו: לאחד ואפילו לשנים ואפילו למאה. וכן הורה רב נחמן.
א. התוס' צדדו שאם עדיין לא חתמו העדים על השטרות, או אפילו חתמו אלא שכתב לכל לוקח שטר נפרד, נשאר הדבר בספק שמא אינו חפץ להרבות בשטרות. לא נחלקו אלא כשכבר חתמו העדים או כשנכתב הכל בשטר אחד. (וכן צריך לומר בדעת הרי"ף (רא"ש). ומדברי רב האי גאון המובא בתוס' משמע לכאורה שאין לחלק בדבר).
ב. לגרסת רבנו חננאל (וכ"ה בר"ף לפנינו), אם אמר 'באחד' פשוט שכוונתו בדוקא ואם מכר לשנים אינו מכור. לא נחלקו אלא בסתם.

דפים צט — ק

קפו. א. שליח שטעה, האם ממכרו מכר?

ב. האומר לשלוחו: צא ותרום, ופיחת או הוסיף בשיעור התרומה מדעתו של בעל הבית, האם תרומתו תרומה אם לאו?

ג. דיינים ששמו נכסים למכרם, ופיחתו או הוסיפו שתות — האם מכרם בטל אם לאו?

א. שליח שטעה — מכרו בטל. ואף על פי שאין אונאה לקרקעות, בשליח שונה, שאומר לו: לתקן שלחתיך ולא לעוות.

נחלקו אמוראים בדעת רב נחמן, בשליח שטעה בפחות משתות האם מכרו בטל, כדין אלמנה המוכרת נכסי יתומים וטעתה (רב שמואל בר ביסנא), או מכרו קיים כדין דיינים שטעו (רבא). והסיקו הלכה שמכרו בטל, כאלמנה. (ואף רבא עצמו סובר כן, ולא אמר מכרו קיים אלא בדעת רב נחמן. כן תירץ רשב"ם ליישב הסוגיא בקדושין).

א. לפירוש רבנו תם, דלא כרש"י ועוד, בשליח דעלמא ודאי מכרו בטל, שאומר לו 'לתקוני שדרתיך ולא לעוותי'. לא נחלקו אלא בשליח הדיינים שמכר.

בדין שופט המתמנה ברשיון המלך לשפוט יחידי, שטעה הוא או שלוחו — ע' בשו"ת הריב"ש קעט.

ב. מבואר בתוס' שביתר על שתות לדברי הכל מכרו בטל. ואף בפחות משתות, אעפ"י שהמכר קיים לדעה אחת, צריך להחזיר אונאה.

ג. שליח שטעה ומכרו בטל, אפילו רוצה להחזיר מה שטעה אין שומעים לו. (עפ"י שער המלך מכירה ג, ט).

ד. שליח שטעה לטובת משלחו — מרב האי גאון משמע שמכרו בטל כמו אילו טעה לרעת המשלח [אלא שצריך באור בדבריו מדוע נקט 'שתות' הלא אף בפחות מכן מכרו בטל], ואילו רבנו יונה סובר שהרי הוא ככל אדם. (מובא ברא"ש).

ב. האומר לשלוחו צא ותרום — תרום כדעת בעל הבית, בעין יפה או ברעה. ואם אינו יודע דעתו — תרום בבינונית, אחד מחמשים. פיחת עשרה או הוסיף עשרה — תרומתו תרומה, שאומר לו כך אמדתיך. אבל יותר מכן אין תרומתו תרומה. לתקן שלחו ולא לעוות.

שליח שתרם מן היפות ללא שאמר לו בעל הבית — אין תרומתו תרומה, שאין רגילות לתרום מן היפות והיה לו לבקש רשותו. (עפ"י ב"מ כב ותוס').